

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ХНАУ ім. В. В. Докучаєва

« 26 » грудня 2016 р. № 742

ПОЛОЖЕННЯ
про Інституційний репозитарій
Харківського національного аграрного університету
ім. В. В. Докучаєва

Харків 2016

1. Загальні положення та терміни

1.1. Положення про Інституційний репозитарій (електронний архів) Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва (далі репозитарій) визначає основні поняття, склад та завдання і регламентує основні засади організації та управління Інституційним репозитарієм Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва (далі – університету, ХНАУ).

1.2. Основні терміни:

Автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір і якій належать майнові права інтелектуальної власності на нього відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право та суміжні права», іншого закону чи договору.

Архівування – розміщення творів у репозитарій депозитором.

Виняткове (виключне) право – майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відео-грами авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого Законом України «Про авторське право та суміжні права».

Відкритий доступ (ВД) – розміщення у мережі Інтернет матеріалів, доступ до яких дозволений правовласниками. Технічне здійснення доступу всім охочим надається у будь-який час і без обмежень.

Депозитор – особа, яка має право розміщувати твори у репозитарій відповідно до повноважень (автор, депозитор-бібліотекар, депозитор від редакції журналу тощо).

Договір приєднання – договір, умови якого встановлені університетом, і який може бути укладений лише шляхом приєднання автора до договору в цілому. Автор не може запропонувати свої умови договору (п.1 ст. 634 Цивільного кодексу України).

Інтелектуальне право (Право інтелектуальної власності) – право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений Цивільним Кодексом України. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається Цивільним Кодексом України та іншим законом (ст. 418 Цивільного кодексу України).

Особисті немайнові права –

- 1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності;
- 2) право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності;
- 3) інші особисті немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом (ст. 423 Цивільного кодексу України).

Репозитарій (електронний архів) – це місце, де зберігаються, накопичуються та систематизуються в електронному вигляді продукти інтелектуальної діяльності наукового, освітнього та методичного призначення, а також забезпечується довготривалий, постійний і надійний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій.

Самоархівування – розміщення автором у репозитарій власного твору, який зареєстрований адміністратором репозитарію з метою забезпечення відкритого доступу до нього.

Твори – створені авторами у результаті творчої діяльності за особистою ініціативою, на замовлення чи в порядку виконання службових обов'язків: літературно письмові твори – книги, брошури, статті, конспекти лекцій, аналітичні огляди, звіти, презентації тощо; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва; фотографічні твори; інші твори, представлені в електронній (у тому числі цифровій) формі, яку може зчитувати комп'ютер (ст. 433 Цив. кодексу України, ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

1.3. Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва (далі **eKhNAUIR**) – це інституційний репозитарій (електронний архів), що забезпечує накопичення, систематизацію та зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів наукового, освітнього та методичного призначення, створених авторами творів, та забезпечує постійний довготривалий безкоштовний відкритий доступ до них через мережу Інтернет. Репозитарій Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва є складовою електронних ресурсів фундаментальної бібліотеки (далі – ФБ).

1.4. Назва репозитарію eKhNAUIR є скороченням повної назви електронного Інституційного репозитарію Харківського національного аграрного університету

ім. В.В. Докучаєва англійською мовою (Electronic Kharkiv National Agrarian University Institutional Repository).

Адреса репозитарію в Інтернеті: <http://dspace.knau.kharkov.ua>

1.5. Репозитарій формується та функціонує відповідно до наступних документів:

- Положення про фундаментальну бібліотеку Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва;
- Положення про Інституційний репозитарій Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва;
- Цивільний кодекс України;
- Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (№32/95-ВР від 27.01.1995);
- Закон України «Про авторське право і суміжні права» (№3792-12 від 23.12.1993);
- Закон України «Про національну програму інформатизації» (№74/98-ВР від 04.02.1998) та Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (№537- V від 09.01.2007);
- Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» (№851-І V від 22.05.2003);
- ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання;
- ГОСТ 7.82-2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов.

1.6. Автори, які мають право надавати свої твори до репозитарію університету:

– науково-педагогічні працівники університету, у тому числі ті, що працюють за сумісництвом;

– студенти (за рекомендацією викладачів);

– аспіранти та докторанти;

- науковці, офіційно не зареєстровані як співробітники університету, якщо вони є співавторами університетських авторів чи тісно пов'язані з університетом, наприклад, заслужені професори, особи, що мають почесні посади в університеті тощо;
- інші особи, твори яких розміщуються у репозитарії на умовах, зазначених у п. 5.2.;
- випускники університету.

2. Мета, завдання та функції репозитарію

2.1. Мета репозитарію:

- сприяння зростанню популярності університету шляхом представлення його наукової продукції у глобальній мережі;
- збільшення індексу цитування наукових публікацій працівників, студентів та аспірантів ХНАУ ім. В. В. Докучаєва шляхом забезпечення вільного доступу до них за допомогою Інтернет;
- сприяння застосуванню результатів досліджень ХНАУ ім. В.В. Докучаєва в науковий обіг;
- забезпечення централізованого і довготривалого зберігання в електронному вигляді повнотекстових варіантів досліджень науковців ХНАУ ім. В.В. Докучаєва;
- створення доступної системи обліку публікацій наукових робіт факультетів і окремих авторів;
- поліпшення рівня задоволення інформаційних запитів користувачів фундаментальної бібліотеки.

2.2. Завдання репозитарію:

- забезпечити накопичення, систематизацію та зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів наукового, освітнього та методичного призначення, створених авторами університету;
- забезпечення надійного, довготривалого та постійного доступу до творів засобами Інтернет - технологій;

- поширення інтелектуальних продуктів університету у світовому науково-освітньому середовищі.

2.3. Репозитарій eKhNAUIR орієнтований на науковців, викладачів, аспірантів та студентів і виконує функції:

- навчальну, що спрямована на сприяння навчального процесу;
- наукову, що спрямована на сприяння науково-дослідницькому процесу;
- довідково-інформаційну, що спрямована на задоволення інформаційних запитів з різних галузей знань;
- поповнення бібліотечного фонду оригінальними електронними документами та електронними копіями друкованих видань та їх збереження.

3. Управління репозитарієм

3.1. Загальне управління репозитарієм здійснює постійнодіюча робоча група з роботи над університетським репозитарієм, до якої входять науково-педагогічні працівники університету та працівники фундаментальної бібліотеки.

3.2. Технічну та програмну підтримку, працездатність програмних засобів забезпечує зал інформаційних технологій діяльності бібліотеки.

3.3. За збереження електронних документів репозитарію відповідає працівник залу інформаційних технологій.

3.4. Усі суперечливі питання щодо включення або вилучення документів із репозитарію, коло осіб, які можуть розміщувати свої документи, перелік документів і порядок їх розміщення вирішує постійнодіюча робоча група з роботи над університетським репозитарієм.

3.5. За потребою до роботи з університетським репозитарієм долучаються працівники будь - якого відділу бібліотеки, заступники деканів та завідувачі кафедр.

4. Склад репозитарію

4.1. Інституційний репозитарій eKhNAUIR є універсальним за змістом науковим зібранням. Структура університетського Інституційного репозитарію складається із спільнот (фондів) факультетів та підрозділів університету в кореновому каталозі.

Кожна спільнота має такі колекції:

- «Автореферати і дисертації»;
- «Бібліотека»;
- «Навчальні видання»;
- «Наукові видання»;
- «Наукові роботи студентів»;
- «Праці вчених кафедр»;
- «Фонд рідкісних і цінних видань»;

Особливі спільноти, що включені до кореневого каталогу:

- «Фундаментальна бібліотека» (матеріали про фундаментальну бібліотеку, документи з її фондів).

4.2. Тематичний склад визначається факультетами відповідно до наукового та навчального процесів університету.

4.3. До репозитарію можуть бути включені:

- статті, монографії, підручники, методичні матеріали, тематичні збірки, матеріали конференцій (препринти або постпринти);
- наукові публікації працівників університету, здійснені в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення в репозитарії з боку видавництва;
- автореферати дисертацій, що захищені в Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва;
- інші матеріали наукового, освітнього або методичного призначення за бажанням їх автора.

4.4. За видами електронних ресурсів репозитарій не має обмеження. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні числові дані, електронні картографічні дані, електронні зображення (відео, презентації), електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедіа.

4.5. Хронологічні рамки для репозитарію не встановлюються.

4.6. За рівнем доступності документи в репозитарії можуть бути у відкритому доступі або за бажанням автора у авторизованому доступі.

5. Принципи створення і функціонування репозитарію

5.1. Інституційний репозитарій (електронний архів) Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва є веб - орієнтована, кумулятивна та постійна база даних (цифрових копій документів), що визначені однією організацією – університетом.

5.2. В обов'язковому порядку в репозитарії розміщуються твори, які рекомендовані до видання Вченою радою університету та / або видані при повному або частковому фінансуванні ХНАУ ім. В.В. Докучаєва у редакційно-видавничому відділі університету або в інших видавництвах. При цьому автори заздалегідь повинні повідомляти видавців про політику відкритого доступу, яку підтримує університет, у тому числі і щодо розміщення творів у репозитарії, враховувати вищезазначене при укладанні договорів із видавництвами.

У разі існування договорів із видавцями, що унеможливають розміщення у репозитарії повного твору, архівується препринт твору або його описова частина (бібліографічний опис, анотація), а також (при відсутності заборони з боку видавця) перша сторінка твору з посиланням на ресурс зберігання матеріалу.

5.3. Не розміщуються в репозитарії твори тимчасового значення: електронні навчальні засоби (тренажери, відео- та аудіо-лекції, тести), рекламні буклети, листівки тощо.

5.4. Для забезпечення максимально повного представлення наукового, науково-методичного потенціалу університету в науково-освітньому просторі:

5.4.1. Здійснюється згідно з Додатком 1 контроль термінів розміщення творів усіх типів, зазначених у п.п. 4.3, 5.2, наступним чином:

- науково - дослідна частина контролює архівування депозиторами від факультетів та кафедр на етапі аналізу щорічних звітів викладачів, у формі яких передбачається посилання на місце розміщення твору в репозитарії;
- аспірантура контролює самоархівування авторефератів і дисертацій авторами, які захистили дисертації;
- фундаментальна бібліотека здійснює загальний контроль.

5.4.2. При визначенні щорічного рейтингу кафедр (викладачів) враховувати факт розміщення твору в репозитарії.

5.5. Репозитарій створюється за допомогою програмного забезпечення відкритого доступу DSpace, розробки Массачусетського технологічного інституту, що підтримує протокол обміну метаданими OAI-PMH (Open Archives Initiative – Protocol for Metadata Harvesting), дозволяючи тим самим інтегрувати електронний репозитарій у міжнародні реєстри ROAR, OpenDOAR та інші.

5.6. Репозитарій поповнюється документами шляхом самоархівування твору автором або шляхом передачі документа до фундаментальної бібліотеки. Для отримання можливості самоархівування автори повинні зареєструватись та отримати відповідні права для роботи. Адміністратор репозитарію реєструє авторів, надаючи їм права депозитора.

5.7. Депозитором може бути як автор, так і уповноважений працівник бібліотеки. За бажанням автора та при можливостях фундаментальної бібліотеки його роботу може розміщувати у репозитарії депозитор-бібліотекар. При цьому автор подає до фундаментальної бібліотеки електронну версію роботи в будь-якому форматі, що читається машиною, бібліографічний опис матеріалу та набір ключових слів трьома мовами: українською, російською та англійською.

5.8. Підтримуються всі файлові формати, в яких створені ресурси. Однак рекомендуються для використання певні формати в кожному з видів:

Формати, що рекомендуються для застосування, при розміщенні матеріалів		
Текст	Adobe PDF , Microsoft Word	pdf, doc
Презентація	Microsoft PowerPoint	Ppt
Таблиці	Microsoft Excel	Xls
Зображення	JPEG, GIF	jpg, gif
Аудіо	WAV, MP3	Wav, m p3
Відео	MPEG	mpeg, mpg, mpe

5.9. Роботи аспірантів і студентів розміщуються за наявності рекомендації наукового керівника, який зареєстрований у репозитарії і підтверджує свою рекомендацію.

5.10. За проханням автора електронна публікація вилучається з відкритого доступу або замінюється прихованою формою повного тексту, це здійснюється бібліотекарем.

5.11. Якщо факультет (наукова рада факультету) визначають низький рівень роботи, що представлена автором у факультетській спільноті репозитарію, то постійнодіюча робоча група з роботи Інституційного репозитарію дає доручення адміністратору репозитарію вилучити цей документ.

5.12. Публікації, що передаються у репозитарій, забезпечуються заголовками, прізвищами авторів, анотацією (якщо вона є) мовою оригіналу та ключовими словами українською, російською та англійською мовами.

6. Авторський договір

6.1. Відкритий доступ не відмінює норм авторського права. Особисті немайнові права автора не відчужувані і зберігаються за ним незалежно від способу публікації. Виняткове право на твір автор реалізує, добровільно ухвалюючи рішення про представлення своєї публікації в Інтернет і підтверджуючи це у Авторському договорі в електронному або паперовому вигляді.

6.2. Твір не може бути розміщений у репозитарії університету, якщо він порушує права людини на таємницю її особистого та сімейного життя, завдає шкоду громадському порядку, здоров'ю та моральному стану особистості, містить інформацію, що охороняється державою.

6.3. Підписуючи Авторський договір, автор передає ХНАУ ім. В.В. Докучаєва на безоплатній основі невиняткові права на використання твору:

- на внесення твору в базу даних репозитарію;
- на відтворення твору чи його частин в електронній формі, не змінюючи її змісту;
- на виготовлення електронних копій твору для постійного архівного зберігання;
- на використання твору без одержання прибутку та на виготовлення його копій для некомерційного розповсюдження;

- на надання електронних копій твору для відкритого доступу в мережі Інтернет.

6.4. У Авторському договорі автор підтверджує, що, розміщуючи роботу в репозитарії, він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництв).

6.5. Авторським договором автор підтверджує, що на момент розміщення твору в репозитарії лише йому належать виняткові майнові права на твір, що вони ні повністю, ні частково нікому не передані (не відчужені), що майнові права на твір ні повністю, ні в частині не є предметом застави, судового спору або претензій з боку третіх осіб.

6.6. Автор несе всі види відповідальності перед третіми особами, що заявили свої права на твір, відшкодовує університету всі витрати, спричинені позовами третіх осіб про порушення авторських та інших прав на твір.

6.7. У випадку, коли твір створено у співавторстві, кожний з авторів приймає умови цього договору, розміщуючи такий твір у репозитарії.

6.8. Автор зберігає за собою право використовувати самостійно чи передавати аналогічні права на використання твору третім особам.

6.9. Авторський договір може бути розірваний на вимогу автора, якщо він позбавляється майнових прав на твір, які мав на момент розміщення твору в репозитарії відкритого доступу, а також якщо договір містить інші умови, обтяжливі для автора. Тоді він сам або за допомогою адміністратора вилучає роботу з репозитарію.

Положення розглянуто та затверджено рішенням Вченої ради «26» грудня 2016 р. протокол № 8.